

3. Савчин М. Методологія порівняльного правознавства у контексті зближення правових культур та соціогуманітарного виміру права. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/.../Savchyn_metodology%20for...

4. Красницька А. В. Фондова лекція з курсу «Юридичне документознавство». Київ, 2015. URL: <https://www.naiiau.kiev.ua/files/leks-urdokum>.

5. Красницька А. В. Лінгвістичні засоби законодавчої техніки. *Дні науки Національного університету «Києво-Могилянська академія» на факультеті правових наук. 2012–2013 : Тези наукових доповідей та повідомлень на конференції 5 грудня 2012 року та круглих столах 24 та 29 січня 2013 року.* – Київ : Національний ун-тет «Києво-Могилянська академія», 2013. С. 89–91.

6. Красницька А. В. Юридичні поняття, дефініції, терміни як засоби юридичної техніки *Українська мова в юриспруденції : стан, проблеми, перспективи* : Тези доповідей VIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови, присвяченої Дню української писемності та мови (Київ, 30 листопада 2012 року). К., 2012. С. 20–23.

7. Красницька А. В., Підвисоцький В. В. Юридичне документознавство: мультимедійний посібник. Київ : НАВС. Лекція 2. URL: https://arm.naiiau.kiev.ua/books/legal_documentation/info/lec2.html.

Гайдашук Андрій Миколайович,

курсант навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри юридичного
документознавства навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент
Красницька А. В.

СИНОНІМИ, ПАРОНІМИ, ОМОНІМИ В МОВЛЕННІ ЮРИСТА

Сьогодні доволі гостро стоїть питання підвищення рівня знання працівниками органів правопорядку української мови. У процесі виконання своїх службових обов'язків кожен юрист завжди стикається із ситуаціями, які вимагають від нього знань юридичної термінології, мови законів, лексичних, стилістичних, граматичних та орфографічних норм української мови.

Лексика української мови дуже багата. Сучасна українська мова має близько 256 тисяч слів. І тому дуже важливо знати групи слів за їх значенням – синоніми, антоніми, пароніми, омоніми, багатозначні слова.

П. С. Дудик зауважує, що багата, розвинена лексика забезпечує тонше сприйняття навколишнього світу, глибше проникнення в нього і точніше мислення як для всього суспільства, так і для кожного окремого індивіда, що володіє цим багатством. Тому юристові необхідно добре знати синонімічні, паронімічні та омонімічні можливості української мови [1].

Причиною багатьох помилок в усному та писемному мовленні юристів є невміння обрати серед синонімів єдине придатне в певній ситуації слово, невміння розрізнити пароніми в професійному мовленні.

На думку А. В. Корж, висока мовна майстерність фахівця, точність у вживанні слова пов'язана з глибоким розумінням лексичного значення, вмінням точно відчувати значеннєві відтінки синонімів і добирати саме те слово, яке найточніше та найпотрібніше в даний момент. Для цього треба знати точні значення слів [2, с. 175].

Синоніми (від гр. *synonymos* – одноіменний) – це слова, які мають близьке або тотожне значення, але відрізняються звучанням, наприклад: *професія, фах, спеціальність; аргумент, доказ, обґрунтування, підстава*. У випадках, коли загальноживане слово викликає небажані асоціації, у діловому мовленні його замінюють пом'якшувальними синонімами – евфемізмами. Під евфемізмами розуміють слова або словосполучення, які не прямо, а приховано, увічливо чи пом'якшено визначають назви якогось предмета чи явища, наприклад: *нерозумний, небагатий на розум – дурний; піти на заслужений відпочинок – піти на пенсію; пішов із життя – помер; у стані алкогольного сп'яніння, у нетверезому стані – п'яний; люди похилого віку – старі люди; говорити неправду, відходити від істини – обманювати, брехати* [1]. Вважається, що наявність дублетів у термінологічній системі – ознака її невпорядкованості, яка може й повинна бути подолана за умови свідомого ставлення до термінології. Застосування синонімів є поширеним недоліком юридичної термінології. Загально визнаним є те, що вживання синонімів у юридичних документах є порушенням єдності юридичної термінології. Їх використання має бути мінімальним. Надлишкове ж використання синонімів у юридичних документах може призвести до порушення законності, породжує плутанину,

труднощі при тлумаченні норм (напр., *підлог*, *підробка*, *підроблення*, *фальсифікація*). Термін не повинен мати синонімів, тому що головне у правовому документі – це точність [3, с. 178].

Пароніми – це слова (пари слів), які мають подібності у морфологічній будові (близькі за фонетичним складом), але розрізняються за значенням, наприклад: *протягом* – *на протязі*, *дійовий* – *діючий* – *діяльний*, *ділянка* – *дільниця*.

А. В. Красницька зауважує, що при вживанні паронімів основну увагу слід приділяти саме їх змістовій відмінності. Слушно зазначено, що використовувати пароніми відповідно до їх значення особливо важливо юристам, тому що до їх мовлення висувається вимога граничної точності. А тим часом багато юристів в усному й писемному мовленні не розрізняють слів-паронімів. Скажімо, *гарант* є юридичним терміном, який позначає того, хто дає гарантію в чомусь, а *гарантія* – це запорука чи умова, що забезпечує успіх чогось. *Загрожувати* означає становити небезпеку, створювати небезпеку, а *погрожувати* – залякувати чим-небудь, нахвалятися, грозити покаранням. *Трасат* – особа, якій наказано сплатити за переказним векселем, а *трасант* – особа, яка видає іншій особі переказний вексель [3, с. 181]. А. С. Токарська звертає увагу, що неправильне вживання слів-паронімів у повсякденному мовленні призводить до непорозуміння, іноді створює комічний ефект (сплутування слів *уява* – *уявлення*, *компанія* – *кампанія*, *плутати* – *путати*); поява незрозумілих слів, замість *фотогенічний* – *фотогігієнічний*) [4, с. 128].

Для юридичної термінології також характерним є явище омонімії, яка з'являється внаслідок звукових змін у процесі розвитку мови, випадкового збігу звучання слова рідної мови і засвоєння з іншої мови, випадкового збігу звучання форм різних слів. Як відомо, **омоніми** (від гр. *homos* – однаковий, і *опута* – ім'я) – це слова, що однаково звучать, але мають різне значення. Омоніми потрібно відрізнити від багатозначних слів, адже значення полісемантичного слова об'єднані спільним поняттям, а значення омонімів не пов'язані між собою. Наприклад: *клуб* – летюча маса диму, пари та *клуб* (від англ. *club*) – культурно-освітня організація; *порох* – пил і *порох* – вибухова речовина; *доривати* (від *рвати*) та *доривати* (від *рити*). Н. І. Сльнікова зазначає, що традиційно виділяють міжгалузеві та внутрішньогалузеві термініюмоніми. Міжгалузєва омонімія представлена термінами одного напрямку значення, що піддалися переосмисленню і ввійшли до терміносистеми іншої науки. Для внутрішньогалузєвої омонімії характерна одна й та сама форма слова, що має різні значення в межах тієї ж самої галузі науки [5, с. 27].

Таким чином, у юридичній термінології синонімія, паронімія, омонімія вважаються небажаним явищем, оскільки ці процеси порушують однозначність і точність текстів правової сфери, викликають труднощі при тлумаченні певного терміна, призводять до непорозумінь.

Список використаних джерел

1. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с.
2. Корж А. В. Ділова українська мова для юристів. Київ, 2002. 176 с.
3. Красницька А. В. Юридичні документи : техніка складання, оформлення та редагування : посібник. Вид. 2-ге, допов. і переробл. Київ : Парламентське вид-во, 2006. 528 с.
4. Токарська А. С. Культура фахового мовлення правника : навч. посіб. Львів : Світ, 2003. 312 с.
5. Єльнікова Н. І. Лексико-семантичні особливості юридичної термінології. *«Сучасні проблеми соціально-гуманітарних наук» : матеріали міжсвуз. конф.* (Харків, 2 черв. 2017 р.). Харків : ХНУВС, 2017. С. 24–27.

Гатала Ірина Юрїївна,

курсант Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ) Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук ***Яслик В. І.***

ОСОБЛИВОСТІ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИМВОЛІВ

Проблема символіки актуальна впродовж усього існування людства. З часів зародження первісних общин з'явилися і перші символи, які люди використовували для позначення певної сутності речей та передавання інформації.

В юридичній літературі правовий символ – це створюваний або санкціонований державою умовний образ, відмітний знак, який становить видиме або чутне культурно-цілісне утворення, якому суб'єкт правотворчості надає